

Trouw, 14 mei 2017

Restauratiefout in molens kost minstens drie miljoen

Hans Marijnissen – 13:55, 14 mei 2017

De Boezemmolen nr. 6 in Haastrecht is een van de 48 Nederlandse molens die zijn stilgelegd omdat er bouten kunnen losraken. © ANP

Tijdens de Nationale Molendag dit weekend staan er 47 wegens een restauratiefout stil. Door een onjuiste berekening dreigen de wieken af te breken. Minister Jet Bussemaker (Cultuur) neemt de schuld op zich en betaalt de schade.

Molenaar Marc van Deursen van De Victor in Someren kan een glimlach niet onderdrukken. De bouwer van zijn korenmolen, T.J. Rooijmans, wist het in 1853 al. Het ‘gevlucht’ (het kruis met vier wieken) van een molen moet zijn gemaakt van twee roeden: lange balken die over elkaar heen kruisen en samen vier wieken vormen. Zo is de molen in balans en kunnen de wieken de enorme krachten aan die al bij een matige windkracht vrijkomen. De molen in Someren liep altijd als een naaimachine.

Maar dat kan beter en goedkoper, dacht een ingenieursbureau dat in opdracht van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de restauraties van molens begeleidt. Volgens Robert Berkovits van de Rijksdienst gaat zo'n kruis namelijk maar zo'n 25 jaar mee, daarna is het staal te zwaar aangetast door roest, zeker in de kustprovincies. “De roeden gaan langer mee als ze in een bad worden verzinkt.”

Maar waar vind je een zinkbad van ruim dertig meter lengte? Geen punt, dachten de ingenieurs. Die roeden maken we gewoon van twee delen, die na de verzinking met 28 bouten

aan elkaar worden gezet. Berkovits: “Die nieuwe ‘flensverbinding’ wordt sinds 2011 toegepast en is formeel voorgeschreven in een richtlijn van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed voor molenrestauraties. Inmiddels zijn er 47 molens van deze deelbare roedes voorzien.”

Half april bleek echter dat bij twee twee molens, in Schiedam en Haastrecht, bouten waren losgeschoten. Als dat niet ontdekt was, waren de wieken er op een moment in volle vlucht afgeschoten. De twee molens werden direct stilgelegd, en kort daarna kregen alle 47 molens die na 2011 zijn gerestaureerd een draaiverbod opgelegd. Ook De Victor van T.J. Rooijmans in Someren is van die van deelbare roedes voorzien. Wat er op de tekentafel prachtig uitzag, is in de praktijk weerbarstiger. De windkracht blijkt te veel spanning op de bouten te zetten en de metalen verbindingen te verbuigen. Twéé roedes die samen vier wieken vormen, blijken toch steviger. “Iedereen dacht dat het kon”, zegt molenaar Van Deursen uit Someren. “Ik ook. Maar bouwer Rooijmans had gelijk: het kan níet.”

Pech

Heeft Rooijmans in 1853 met zijn wieken aan één stuk nu betere inzichten gehad dan de ingenieurs in 2011 met hun deelbare roedes? “Ik denk dat hier vooral sprake is van pech”, zegt Berkovits, “en ik vind dat we vooral oplossingsgericht naar de toekomst moeten kijken. We zien vooralsnog twee alternatieven voor de molens in de problemen. We kunnen de verbindingen met bouten vastlassen. Of we moeten nieuwe roeden plaatsen die wel uit één stuk bestaan.”

Die twee oplossingen variëren nogal in prijs. Een compleet nieuw ‘gevlucht’ kost zo’n 75.000 euro, terwijl vastlassen een stuk goedkoper is. De Rijksdienst gaat nu samen met de molenaars bekijken welke oplossing bij welke molen kan worden toegepast. Verantwoordelijk minister Jet Bussemaker heeft dit weekend toegezegd dat de molenaars in ieder geval niet de dupe mogen worden van de rekenfout. Zij komt met een financiële regeling. De Rijksdienst schat de schade van de rekenfout op drie miljoen euro. Daarin is niet meegenomen de schade die ontstaat door inkomstenderving. Stilstaande molens malen niet (soms elektrisch), en op de Nationale Molendag trokken de dagjesmensen vooral naar de monumenten die wél rondjes draaiden. Molenaar Van Deursen van De Victor had het “veuls te rustig”.